

GIDA HIJYENİ

3

Gıda Güvenliği Uygulamaları

**Prof. Dr. Deniz GÖKTAN
Prof. Dr. Günnur TUNÇEL**

İzmir, Şubat - 2012

GIDA İŐLETMELERİNDE HİJYEN

Prof. Dr. Deniz GÖKTAN
Prof. Dr. Günnur TUNÇEL

ISBN 978 –

© Tüm hakları saklıdır. Bu kitabın tamamı ya da bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre, yazarların önceden izni olmaksızın elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayımlanamaz, depolanamaz. Ancak kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Meta Basım Matbaacılık Hizmetleri

87 Sok. No. 4 / A Bornova

☎ (0.232) 343 64 54 ✉ metabasim@gmail.com

İzmir, Şubat - 2012

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
BÖLÜM 1. GIDA GÜVENLİĞİ SİSTEMLERİNE GİRİŞ	1
BÖLÜM 2. GIDA GÜVENLİĞİ YÖNETİM SİSTEMLERİNİN PRENSİPLERİ	7
2.1- GMP	7
2.2- KALİTE YÖNETİM SİSTEMLERİ (ISO 9000).....	20
2.2.1- ISO 9001:2008 Kalite Yönetim Sistemi Standardının Elemanları	24
2.3- GIDA GÜVENLİĞİ YÖNETİM SİSTEMLERİ (HACCP- ISO 22000)	27
2.3.1-ISO 22000:2005 Gıda Güvenliği Yönetim Sistemi Standardının Elemanları	32
BÖLÜM 3. ÖN KOŞUL PROGRAMLARI VE HACCP	37
3.1- HACCP SİSTEMİNDE TEHLİKE ANALİZİ	37
3.1.1- Derecelendirme Matriksi	40
3.1.2- Sayısal Olarak Tehlikelerin Değerlendirilmesi	43
3.1.3- Karar için Gerekçe (Basitleştirilmiş Tehlike Analizleri)	44
3.2- ÖN KOŞUL PROGRAMLARI	46
3.3- HACCP.....	90
BÖLÜM 4. FARKLI ÜRETİMLERE AİT ÖNEMLİ TEHLİKELER	109
4.1- Domates Soslu Taze Fasulye	109
4.2- Turşu.....	112
4.3- Balık Konservesi.....	114
4.4- Çiğ Olarak Tüketilen Kabuğu Çıkarılmış İstiridye	117
4.5- Dilimlenerek Dondurulmuş Kılıç Balığı.....	121
4.6- Deniz Ürünleri Salatası	123
4.7- Un.....	125
4.8- Ekmek.....	126
4.9- Marul	129

4.10- Meyve Suyu	132
4.11- Isısal İşlem Görmüş Fakat Tam Pişmemiş Et ve Kanatlı	134
4.12- Peynir	137
4.13- Tereyağı.....	142
4.14- Bal	144
4.15- Sızma Zetinyacı	145
4.16- Yağlı Tohum	147
BÖLÜM 5. HACCP SİSTEMİNİN KANITLANMASI	151
5.1- GEÇERLİ KILMA	153
5.2- KANITLAMA	156
5.3- KANITLAMA SONUÇLARININ ANALİZİ	160
5.4- GIDA GÜVENLİĞİ YÖNETİM SİSTEMİNİN İZLENMESİ VE DENETLENMESİNDE SIK YAPILAN HATALAR.....	164
BÖLÜM 6. RİSK ANALİZİ VE GIDA GÜVENLİĞİ HEDEFLERİ	169
6.1- KANTİTATİF RİSK ANALİZİNİN AŞAMALARI.....	176
6.1.1- Risk Değerlendirme	181
6.1.2- Risk Yönetimi	182
6.1.3- Risk İletişimi	184
6.2- HALK SAĞLIĞI HEDEFİNDEN (ALOP) HACCP KRİTERLERİNE GEÇİŞ.....	185
6.2.1- Pastörize Süt için Depolama Kriterlerinin Oluşturulması	186
EKLER	
EK 2.1- PROSEDÜRLERE ÖRNEKLER.....	193
EK 2.2- ISO 22000 ÇALIŞMASINA AİT BİR DOSYA ÖRNEĞİ	243
EK 3.1- KARAR AĞACI	287
EK 3.2- TALİMATLARA ÖRNEKLER	289
EK 3.3. KAYIT FORMLARINA ÖRNEKLER	301
EK 4.1- İYİ TARIM UYGULAMALARI (İTU, GAP).....	311
EK 5.1- GEÇERLİ KILMA ÇALIŞMALARINA ÖRNEKLER	317
5.1.1- İŞLETME SUYUNUN KLORLANMASININ GEÇERLİ KILINMASI	318

5.1.2- SUŞI PİLAVI HACCP ÇALIŞMASININ GEÇERLİ KILINMASI	320
5.1.3- YUMURTALI KEK HACCP ÇALIŞMASININ GEÇERLİ KILINMASI	324
EK 5.2- KANITLAMA ÇALIŞMALARINA ÖRNEKLER	327
5.2.1- SSOP'NİN DIŞ DENETİM İLE KANITLANMASI	328
5.2.2- GMP (ÖN KOŞUL PROGRAMLARI) DENETİMİNDE YARDIMCI OLACAK SORU LİSTESİ	331
5.2.3- HACCP KANITLAMA RAPORU	342
EK 5.3- İSTATİSTİKSEL KONTROL	352
EK 6.1- RİSK NEDİR	367
EK 6.2- MİKROBİYAL VE KİMYASAL TEHLİKELER İÇİN ULUSLARARASI KRİTERLERİN OLUŞTURULMASI	379
SÖZLÜK	387
BAZI KISALTMALAR	
İNDEKS	

ÖNSÖZ

Gıda hijyeni serisinin 3. üncü kitabını sizlere sunuyoruz. Bilindiği gibi kötü hijyene en ağır bedeli ödeyen gıda sektörü, bunu iyileştirmek ve sağlığa zarar vermeyecek düzeye getirmek zorundadır. Bu ancak iyi bir eğitim, organizasyon, uygulama ve kontrol sistemi ile başarılabilir. Bu konuları kapsayan bilgileri size ulaştırdığımız gıda hijyeni serisi kitaplar içinde verdik. Özellikle 3. kitabımızda ön koşul, GMP ve HACCP gibi gıda güvenliğini sağlayan sistemler içinde bu bilgilerin nasıl uygulanacağını ve değişik aşamalardaki farklılıkların nasıl yorumlanacağını örneklerle açıkladık. Ayrıca gıda güvenliği yönetim sistemi olan ISO 22000 standardına ayrıntılı bir örnek verdik.

Amacımız gıda güvenliğini sağlayacak bilgileri olabildiğince geniş bir okuyucu kitlesi ile paylaşmak ve okuyucuların kitaptan yararlanmalarını en üst düzeye çıkartmaktır. Bu oldukça uğraşı isteyen ve birçok seçenekler arasında doğru seçim yapmayı gerektiren bir konudur. Özellikle günümüzde birçok bilgiye hızla ulaşılan internet ortamındaki bilgi kirliliği ve karmaşası bu seçimi daha da zor hale getirmektedir.

Her kitap seçimini belli konulara ağırlık vererek yapmıştır. Bunun en büyük nedeni, fazla bilgi ile konuyu dağıtmak ve vurgu yapılacak önemli yerleri kaçırarak konuyu karmaşık hale getirmekten kaçınmaktır. Biz de bu kitabı hazırlarken, temel kavramlar ile uygulamalarda en çok hata yapılan konuları fazla ayrıntıya girmeden açıklamaya çalıştık. Önemli olabilecek ve yararlı gördüğümüz konuları da ekler kısmında verdik.

İsabetli seçim yaptığımız ümidi ile sizlere yararlı olmasını diliyor ve bu kitabın hazırlanmasına katkıda bulunan ve emeği geçen kişi ve kuruluşlara teşekkür ediyoruz.

İzmir, 2012

